

**РИЗИК-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У СУДОВО-ЕКОНОМІЧНИХ
ЕКСПЕРТИЗАХ ГЛОБАЛЬНИХ ФІНАНСОВИХ СХЕМ**

**RISK-ORIENTED APPROACH IN FORENSIC ECONOMIC
EXAMINATIONS OF GLOBAL FINANCIAL SCHEMES**

Гордієнко Микола Іванович

кандидат економічних наук, професор, професор кафедри обліку і
оподаткування факультету економіки і менеджменту, Сумський
національний аграрний університет, м. Суми, Україна.

<https://orcid.org/0000-0001-7524-8893>

Mykola Hordiienko

Candidate of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of
Accounting and Taxation, Faculty of Economics and Management, Sumy National
Agrarian University, Sumy, Ukraine.

<https://orcid.org/0000-0001-7524-8893>

Анотація. Статтю присвячено дослідженню проблем і підходів до здійснення судово-економічної експертизи глобальних фінансових схем, що використовуються в розслідуваннях економічних злочинів. Визначено ключові фактори, які впливають на ефективність таких експертиз, та проаналізовано наявні методи оцінювання ризиків, що застосовуються експертами. Особливу увагу приділено труднощам, з якими стикаються фахівці під час розслідування складних фінансових схем, зокрема в контексті виявлення та доказування махінацій. Визначено основні проблеми, що ускладнюють ефективність експертизи, а також запропоновано напрями для подальших досліджень і покращення методик судово-економічної

експертизи. Результати роботи мають практичне значення для вдосконалення правозастосовчої практики в галузі економічних злочинів.

Ключові слова:ризик-орієнтований підхід, судово-економічна експертиза, глобальні фінансові схеми, оцінювання фінансових ризиків, виявлення фінансових шахрайств, фінансові злочини.

Abstract. The article investigates integrating a risk-based approach into forensic economic examinations of global financial schemes, emphasizing the increasing necessity for innovative methodologies in analyzing economic offences. The issue's urgency is rooted in the growing complexity and transnational nature of financial transactions, which demands enhanced tools for detecting fraudulent activities and substantiating expert opinions. The study aims to explore key factors affecting the quality and reliability of forensic assessments in the context of economic crimes and to determine the conditions under which risk-oriented strategies can be most effective.

The research is grounded in a methodological framework combining theoretical generalization, analytical comparison, and systematization. Emphasis is placed on identifying the primary limitations of current expert practices and understanding how advanced technologies, cross-border cooperation, and improved data access can influence investigative outcomes. Through critically evaluating existing approaches, the study identifies gaps that hinder effective risk detection and highlights practical directions for improving analytical procedures in the expert field.

The findings reveal that most traditional assessment tools require substantial adaptation to address challenges posed by complex financial instruments, opaque ownership structures, and digital asset flows. Implementing integrated risk models and data-driven methodologies is suggested to strengthen forensic conclusions. Additionally, the study outlines the importance of professional development for experts and institutional support mechanisms to ensure high-quality expert evaluations.

The practical significance of the article lies in its contribution to optimizing the use of forensic economic expertise in legal proceedings. The results may be applied by judicial authorities and law enforcement agencies to enhance the efficiency of economic crime investigations, support evidence-based decision-making, and modernize expert practices in line with current financial realities.

Keywords: risk-oriented approach, forensic economic expertise, global financial schemes, financial risk assessment, financial fraud detection, financial crimes.

Постановка проблеми. З розвитком глобалізованих фінансових ринків та ускладненням фінансових операцій зростає потреба в ефективних методах дослідження глобальних фінансових схем, зокрема в рамках судово-економічної експертизи. Однак, незважаючи на значний прогрес у галузі, наявні підходи до оцінювання ризиків часто не враховують усі аспекти сучасних глобальних фінансових транзакцій, що створює труднощі в процесах розслідування економічних злочинів та виявлення шахрайських схем. Водночас традиційні методики, що використовуються для аналізу фінансових схем, не завжди ефективні в умовах постійно змінюваного фінансового середовища, що вимагає адаптації наявних підходів. Одна з ключових проблем полягає в недостатньому застосуванні ризик-орієнтованого підходу, а це значно обмежує можливості експертів в оцінюванні та прогнозуванні фінансових ризиків. Ці питання потребують глибшого аналізу, щоб створити більш ефективні інструменти для забезпечення справедливості та ефективності судових розслідувань у галузі глобальних фінансових злочинів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у розвиток судової експертології зроблено такими науковцями, як В. Гобела, Г. Леськів, В. Фляк [1], В. Пісний [2], О. Кириленко [3], В. Бондарчук, Є. Палковський [4], І. Сухацька, І. Козін, Т. Батраченко, І. Єфімова [5], В. Балдинюк [6], С. Юдіна, С. Мондрієвський [7], О. Воронко, Р. Воронко, О.

Чабанюк, М. Чік [8], Ю. Ананьєва[9], В. Тацієнко[10], І. Томашук [11], В. Шикун, Д. Булик[12], В. Іванков[13], А. Амеліна [14], Н. Філіпенко, С. Лукашевич, А. Іванович [15].

Зокрема, роботи В. Гобелі Г. Леськів присвячені застосуванню ризик-орієнтованого підходу для оцінювання ймовірності фінансових злочинів у глобальних фінансових схемах, а також розробленню комплексних методів для виявлення шахрайства в складних транснаціональних операціях [1].

В. Пісний зосереджує свою увагу на розвитку сучасних інформаційних технологій для аналізу фінансових потоків, зокрема на використанні великих даних та автоматизованих систем для моніторингу й аналізу фінансових операцій [2]. Дослідження вченого сприяє підвищенню точності оцінювання ризиків і швидкості реагування на зміни в економічному середовищі.

Особливу увагу розвитку методів, що дозволяють оцінювати правові ризики в умовах глобалізації фінансових ринків, приділяє О. Кириленко, в його роботах розглядаються юридичні аспекти фінансових схем і проблеми забезпечення правової безпеки учасників фінансових операцій, що мають міжнаціональний характер [3].

В. Бондарчук та Є. Палковський досліджують проблеми управління фінансовими ризиками на рівні глобальних фінансових інститутів, їхні роботи включають аналіз фінансових потоків через різні юрисдикції та використання сучасних технологій для виявлення потенційних ризиків [4].

Також варто згадати дослідження І. Сухацької, І. Козіної, Т. Батраченко, І. Єфімової [5], в якому розроблено методичні підходи до оцінювання соціальних і репутаційних ризиків у фінансових операціях, а також вивчаються наслідки неправомірних фінансових схем для економіки держав.

В. Балдинюк [6], С. Юдіна та С. Мондрієвський [7] зосереджуються на правових аспектах міжнародного співробітництва у виявленні та аналізі глобальних фінансових злочинів, підкреслюючи важливість міжурядових ініціатив у боротьбі з відмиванням коштів та фінансовими маніпуляціями.

Інструменти для системного аналізу фінансових схем досліджують Р. Воронко, О. Воронко, О. Чабанюкта М. Чік [8], чия наукова праця сприяє розвитку нових методів і технологій для вдосконалення фінансового контролю та запобігання фінансовим правопорушенням.

Ю. Ананьєва [9] приділяє увагу аналізу ймовірності шахрайських схем на основі моделювання та прогнозування фінансових сценаріїв, що дозволяє ефективно оцінити можливі загрози для учасників фінансових схем.

Значний вклад у розроблення теоретичних основ для аналізу міжнародних фінансових схем зробили В. Тацієнко [10], І. Томашук [11], В. Шикунта Д. Булик [12], які досліджують правові та регуляторні механізми управління фінансовими ризиками, а також розглядають вплив міжнародних фінансових стандартів на діяльність учасників глобальних схем.

Своєю чергою В. Іванков [13], А. Амеліна [14], Н. Філіпенко та С. Лукашевич [15] розробили концептуальні підходи до управління юридичними ризиками в міжнародних фінансових схемах, акцентуючи увагу на таких новітніх фінансових інструментах, як криптовалюти та блокчейн-технології, а також підкреслили їх вплив на глобальні фінансові системи.

Таким чином, дослідження зазначених науковців значною мірою впливають на розвиток судово-економічних експертиз глобальних фінансових схем, забезпечуючи наукову базу для вдосконалення методик аналізу фінансових ризиків та посилення боротьби з фінансовими злочинами в умовах глобалізації фінансових ринків.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значний розвиток судово-економічної експертизи, багато аспектів ризик-орієнтованого підходу в контексті глобальних фінансових схем залишаються недостатньо вивченими. Основні наукові дослідження зосереджені на загальних принципах аналізу фінансових ризиків та застосуванні судово-економічних експертиз у національних юрисдикціях, однак багато міжнародних аспектів, пов'язаних зі специфікою глобальних фінансових схем, усе ще потребують глибшого вивчення.

Формулювання цілей статті. Мета статті – дослідження і систематизація основних проблем та підходів до здійснення судово-економічної експертизи фінансових схем. Завданнями статті є: 1) визначення факторів, що впливають на ефективність таких експертиз у контексті економічних злочинів; 2) аналіз наявних методів оцінювання фінансових ризиків; 3) визначення основних труднощів, з якими стикаються експерти під час розслідування складних фінансових схем; 4) виявлення ключових напрямів для подальших досліджень і вдосконалення методик у галузі судово-економічної експертизи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ризик-орієнтований підхід є важливою складовою частиною сучасного управління фінансовими ризиками, зокрема в умовах глобалізації фінансових ринків і технологічних інновацій. Ризик-орієнтований підхід ґрунтується на процесах виявлення, аналізу та оцінювання ризиків [1, с. 12]. У сфері судово-економічних експертиз цей підхід дозволяє не лише оцінити ймовірність настання певних подій, а й здійснити глибокий аналіз можливих економічних наслідків для учасників правовідносин. Отримання об'єктивних результатів експертного дослідження значною мірою залежить від своєчасності його проведення, а також від правильно вибраного предмета дослідження та чіткого формулювання запитань для експертів [2, с. 64]. Глобальні фінансові схеми, зокрема такі, як офшорні компанії, фінансові піраміди, схемні операції з криптовалютами тощо, вимагають особливої уваги в контексті їх аналізу через призму ризиків. Важливо розуміти, що ризик завжди може бути визначеним тавиміряним [3, с. 115].

Ризик-орієнтований підхід у фінансовій експертизі базується на визначенні та оцінюванні ризиків, пов'язаних із фінансовими операціями або схемами, які можуть призвести до значних економічних втрат або правових наслідків. Для проведення досліджень судово-економічна експертиза повинна мати у своєму розпорядженні розроблену ефективну методику [4, с. 389]. В умовах глобалізації фінансових ринків та технологічних інновацій,

коли фінансові операції стають дедалі складнішими, а ризики – важче прогнозованими, застосування ризик-орієнтованого підходу набуває особливої актуальності. Економічні експертизи допомагають виявити незаконні фінансові потоки, оцінити збитки, завдані протиправною діяльністю [5, с. 21]. Це дозволяє експертам надавати більш обґрунтовану та систематичну оцінку потенційним загрозам у фінансових схемах і пропонувати ефективні механізми їх мінімізації. Основними етапами застосування цього підходу є ідентифікація ризиків, оцінювання ймовірності ризиків та їх наслідків і розроблення стратегії мінімізації ризиків.

На першому етапі ідентифікації експерт здійснює ретельний аналіз усіх можливих ризиків [6, с. 4], пов'язаних із конкретною фінансовою схемою. Ідентифікація ризиків полягає в систематизації та класифікації всіх чинників, які можуть вплинути на стабільність і ефективність фінансової операції. Це може включати як зовнішні фактори (економічні, політичні, соціальні), так і внутрішні, пов'язані безпосередньо з учасниками схеми, її структурою, використаними фінансовими інструментами, а також операційною діяльністю. Важливим аспектом є також визначення масштабів і типів ризиків, як-от кредитні, ринкові, операційні, юридичні та інші.

На другому етапі проводиться оцінювання ймовірності настання кожного з ідентифікованих ризиків, для чого доцільно застосовувати системний підхід, який забезпечує надання точної оцінки щодо рівня ризиків з огляду на особливості їх управління [7, с. 2]. Ймовірність може бути оцінена як на основі статистичних даних, так і через експертні оцінки, зважаючи на аналогічні випадки в минулому або моделюючи потенційні сценарії розвитку подій. Урахування ймовірності дає змогу визначити, наскільки реальним є настання негативних подій у межах конкретної фінансової схеми, що своєю чергою допомагає у виборі пріоритетних ризиків для подальшого аналізу та управління ними. При цьому застосовуються різні методи оцінювання ймовірності, серед яких: методи статистичного оброблення даних, сценарний аналіз, моделювання, а також експертні оцінки на основі досвіду і знань.

Наступним важливим кроком є оцінювання наслідків ризиків: на цьому етапі здійснюється дослідження потенційних економічних та правових наслідків для учасників фінансової схеми. Поняття експертизи в науці та практиці означає дослідження, яке вимагає використання професійних знань експертів [8, с.18]. Проводиться прогнозування фінансових втрат, які можуть виникнути внаслідок реалізації ризику, а також можливі правові наслідки для учасників схем, наприклад, у разі порушення законодавства або фінансових стандартів. Оцінювання наслідків є важливим етапом, оскільки дозволяє визначити не лише фінансові, а й соціальні та репутаційні втрати, що можуть бути понесені сторонами угоди. Це також включає аналіз того, якою мірою конкретні ризики можуть призвести до судових процесів, санкцій з боку регуляторних органів або інших правових наслідків.

Після завершення оцінювання ризиків і їх наслідків настає етап розроблення стратегії управління ризиками, на якому визначаються конкретні заходи щодо зниження ймовірності або масштабу негативних наслідків. Стратегія мінімізації може включати такі заходи, як диверсифікація активів, хеджування ризиків, зміну структури фінансових потоків, додаткові юридичні перевірки або страхування. Зниження ризиків потребує комплексного підходу, регулярного моніторингу та здатності оперативно реагувати на зміни в зовнішньому та внутрішньому середовищі [9, с. 8]. Залежно від природи ризику можуть бути застосовані різні методи його зниження, включаючи фінансові інструменти (страхування, деривативи, угоди репо), а також організаційні та технологічні заходи. Стратегія мінімізації ризиків є основою для розроблення конкретних рекомендацій для учасників фінансової схеми щодо її коригування або оптимізації.

Глобальні фінансові схеми часто мають міжнаціональний характер і включають численні юридичні та фінансові інструменти, що потребують особливої уваги під час їх вивчення. Ризик-орієнтований підхід є важливим інструментом у розслідуванні таких схем, оскільки він дозволяє не лише виявити складні фінансові взаємозв'язки, але й оцінити ймовірність

маніпуляцій з фінансовими потоками. У цьому контексті застосування ризик-орієнтованого підходу дозволяє оцінити не лише очевидні ризики, а й ті, що можуть бути замасковані або які важко виявити на перший погляд. Серед основних аспектів, котрі необхідно враховувати в оцінюванні глобальних фінансових схем, можна виділити кілька ключових категорій ризиків (рис. 1).

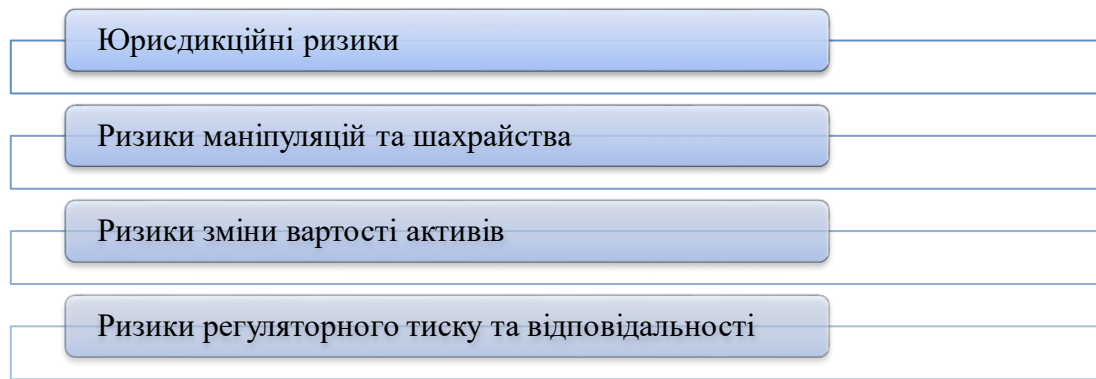

Рис.1. Категорії ризиків, які необхідно враховувати в оцінюванні
глобальних фінансових схем

Джерело: авторська розробка

Так, глобальні фінансові схеми часто охоплюють кілька юрисдикцій, що істотно ускладнює правовий аналіз таких схем. Різні країни мають різні нормативно-правові акти та вимоги до фінансових операцій, і часто учасники таких схем використовують цю різницю для мінімізації юридичних ризиків. Оцінювання юрисдикційних ризиків дозволяє визначити, чи відповідають операції вимогам міжнародних стандартів та національних законів. У деяких випадках, застосовуючи ризик-орієнтований підхід, експерти можуть виявити порушення, пов'язані з уникненням податків або маніпуляцією з міжнародними фінансовими потоками, що можуть бути використані для легалізації незаконних доходів або ухилення від фінансового контролю.

Крім того, фінансові схеми можуть бути сплановані з метою шахрайства або маніпуляцій, що становить серйозну загрозу для учасників таких схем та їх інвесторів. Фінансове шахрайство є особливим видом злочинності, що проявляється в межах окремих держав, але при цьому має міжнародний характер і охоплює багато країн [10, с. 364]. Ризик-орієнтований підхід

дозволяє з'ясувати ймовірність шахрайських дій на основі аналізу структури схем та фінансових операцій. Шахрайство в таких схемах може проявлятися у вигляді навмисного введення в оману щодо вартості активів, недостовірних звітів, фальсифікації фінансових документів, а також у формі фінансових пірамід, де нові інвестори виплачують доходи попереднім без реальної економічної діяльності. Системний аналіз фінансових потоків і взаємозв'язків між учасниками дозволяє виявити ознаки шахрайства, що, своєю чергою, є важливою частиною судово-економічної експертизи.

Поряд із цим глобальна фінансова нестабільність, ринкові коливання та економічні фактори можуть спричиняти суттєві зміни вартості активів, що є важливим ризиком для учасників глобальних фінансових схем. Такі ризики відрізняються високим рівнем невизначеності, оскільки вони не мають природних механізмів стабілізації [11, с.4]. Особливо це актуально в контексті фінансових інструментів, як-от акції, облігації, деривативи або криптовалюти, що характеризуються високою волатильністю. Зміна вартості активів може призвести до значних економічних втрат для учасників схем. У таких умовах, застосовуючи ризик-орієнтований підхід, експерт може оцінити ймовірність того, чи можуть зміни вартості активів суттєво вплинути на стійкість фінансової схеми. Аналіз коливань цін на активи та вплив зовнішніх економічних факторів дозволяє прогнозувати можливі сценарії розвитку подій і підготувати рекомендації для мінімізації цих ризиків.

З огляду на міжнародний характер глобальних фінансових схем важливою складовою частиною ризиків є потенційні юридичні та регуляторні наслідки для їх учасників. Під впливом нових міжнародних ініціатив з боротьби з фінансовими злочинами та відмиванням коштів учасники глобальних фінансових схем можуть бути піддані додатковому регуляторному тиску, що може включати фінансові санкції, обмеження на рух капіталу або блокування фінансових активів. Ризик-орієнтований підхід дозволяє передбачити можливі зміни в регуляторному середовищі та оцінити вплив цих змін на функціонування схеми. Важливим складником є також

аналіз того, чи мають учасники схеми відповідні ліцензії або дозволи для проведення певних фінансових операцій, що є необхідною умовою для оцінювання правової безпеки фінансових операцій.

Таким чином, застосування ризик-орієнтованого підходу в судово-економічних експертизах глобальних фінансових схем дозволяє глибше розуміти структуру та механізм роботи таких схем, виявляти приховані загрози та оцінювати можливі наслідки для учасників. Проведення внутрішнього розслідування з використанням ризик-орієнтованого підходу допоможе мати повне уявлення про реальний стан справ, наслідки дій, а також про заходи для мінімізації збитків [12, с.75]. Урахування юрисдикційних, фінансових і регуляторних ризиків на всіх етапах фінансової експертизи забезпечує більш точне і надійне оцінювання ризиків, що своєю чергою допомагає не тільки виявити шахрайські дії, а й мінімізувати економічні втрати для учасників.

Після виявлення та оцінювання основних ризиків, пов'язаних із глобальними фінансовими схемами, наступним кроком є застосування конкретних інструментів і методів для аналізу та управління цими ризиками. Боротьба з фінансовою злочинністю повинна базуватись на ефективних інструментах, які можуть адаптуватися до змін економічного середовища [13, с. 2]. Інструменти ризик-орієнтованого підходу дозволяють не лише оцінити поточні загрози, але й спрогнозувати можливі наслідки в разі їх реалізації. З огляду на складність і багатогранність глобальних фінансових схем важливо, щоб експертні оцінки базувалися на різноманітних методах аналізу, що забезпечують надійність і точність результатів. Проведення судово-економічних експертиз спеціалістами з використанням різних методів є необхідним, оскільки вони надають докази для судового розслідування [14, с. 244]. На етапі проведення судово-економічної експертизи фахівці використовують широкий спектр методів для збору, аналізу та інтерпретації даних. Серед них можна виділити як класичні підходи, так і сучасні технологічні інструменти, що дозволяють працювати з великими масивами

інформації та проводити детальний аналіз складних фінансових структур (табл. 1).

Таблиця 1

Методи та інструменти управління ризиками, пов'язаними з
глобальними фінансовими схемами

Метод	Характеристика методу, інструменти
Методи аналізу фінансових потоків та моделей ризиків	Для аналізу глобальних фінансових схем часто використовуються методи аналізу фінансових потоків, які дозволяють оцінити рух коштів через різні етапи фінансових операцій. Цей підхід передбачає використання графів і мереж для моделювання фінансових взаємозв'язків між учасниками схем. Візуалізація цих потоків дає змогу чітко визначити, де можуть виникати найпотужніші ризики, які учасники найбільше впливають на загальний фінансовий процес і де існують найбільші можливості для маніпуляцій або шахрайства
Статистичні та економетричні методи	Статистичні та економетричні методи застосовуються для оцінювання ймовірності виникнення певних фінансових подій, як-от зміни вартості активів або фінансові кризи. До них належать методи регресійного аналізу, сценарних аналізів, що дозволяють спрогнозувати можливі результати різних варіантів розвитку подій в умовах невизначеності
Метод використання інформаційних технологій та програмних засобів для аналізу фінансових схем	Використання сучасних інформаційних технологій та програм, зокрема автоматизованих систем для оброблення великих даних, допомагають не лише прискорити процес аналізу, а й отримати більш точні й детальні висновки. Такі системи можуть бути використані для аналізу транзакцій, моніторингу, виявлення аномальних фінансових патернів та шахрайських операцій
Метод блокчейн-технологій	Інструменти для аналізу блокчейн-технологій (якщо йдеться про криптовалютні схеми) застосовують для розслідування. Завдяки здатності блокчейн-технологій фіксувати всі операції в реальному часі експерти можуть проводити аналіз

	транзакцій у межах фінансових схем, виявляючи потенційно підозрілі або нелегальні потоки коштів, а також прослідковувати їх переміщення між різними юрисдикціями
Метод моделювання ризиків та сценарний аналіз	Моделювання ризиків – це важливий інструмент у процесі оцінювання ймовірних загроз. Використовуючи різноманітні сценарії, можна оцінити потенційні наслідки зміни різних параметрів фінансової схеми. Це дозволяє отримати більш точну картину ймовірних змін у вартості активів, порушень в юрисдикційних нормах, змін у регуляторних вимогах або навіть наслідків маніпуляцій. Моделювання допомагає також прогнозувати, як зміни в одній частині фінансової схеми можуть вплинути на інші частини або на весь процес загалом
Методи аналізу правових та регуляторних аспектів	Правові та регуляторні інструменти застосовують для виявлення і мінімізації ризиків у глобальних фінансових схемах. Оскільки більшість таких схем має міжнародний характер, критично важливо враховувати юридичні норми різних юрисдикцій, зокрема вимоги до боротьби з відмиванням коштів, правила фінансових санкцій, а також стандарти з прозорості фінансових операцій. Використання таких правових інструментів, як міжнародні угоди, угоди про співпрацю між країнами, а також національні механізми контролю, дозволяє знижувати рівень ризиків, пов'язаних із порушенням закону. Судово-економічна експертиза може включати перевірку відповідності фінансових операцій вимогам антикорупційного та антишахрайського законодавства, що дозволяє виявити наявність ризиків, пов'язаних із порушенням правових норм

Джерело: авторська розробка

Таким чином, інструменти та методи ризик-орієнтованого підходу в судово-економічних експертизах глобальних фінансових схем включають широкий спектр технічних, фінансових і правових засобів, що дозволяють комплексно оцінити фінансові операції, знизити ймовірність шахрайства та маніпуляцій і мінімізувати можливі негативні наслідки для їх учасників.

Судово-експертні установи мають особливу компетенцію в запобіганні злочинності, й застосування інноваційних інформаційних технологій значно підвищує ефективність їх діяльності в розслідуваннях та зменшує ризики суб'єктивних помилок [15, с. 106]. Використання цих інструментів дозволяє отримати не лише точну картину ризиків, а й розробити ефективні стратегії для їх мінімізації та усунення.

Висновки. Ризик-орієнтований підхід є надзвичайно важливим інструментом у сфері судово-економічних експертиз глобальних фінансових схем, оскільки він дозволяє ефективно і системно оцінювати потенційні загрози та ризики, що виникають унаслідок складних фінансових операцій і міжнародних економічних зв'язків. Застосування цього підходу дозволяє не лише здійснити детальний аналіз фінансових потоків і операцій, але й забезпечити точний, обґрунтований та достовірний аналіз можливих економічних наслідків для учасників розслідування і глобальної економіки загалом. Це є важливим фактором для виявлення та запобігання економічних злочинів, як-от фінансові шахрайства та маніпуляції.

Проте для досягнення максимальної ефективності впровадження ризик-орієнтованого підходу в судово-економічні експертизи на майбутнє необхідно подолати низку технічних, методологічних і організаційних бар'єрів. Одним із головних викликів є необхідність забезпечення доступу до достовірних, актуальних і повних даних про фінансові операції, що дозволить здійснювати комплексний аналіз глобальних фінансових схем. Крім того, слід удосконалювати методики та інструменти, які використовуються для оцінювання фінансових ризиків, а також підвищувати кваліфікацію експертів і сприяти їх навчанню новітнім підходам у сфері судово-економічних досліджень. Особливу увагу необхідно приділяти розвитку міжнародної співпраці та інтеграції національних і міжнародних підходів у галузі судово-економічної експертизи фінансових схем. Така співпраця дозволить створити єдині стандарти для оцінювання фінансових ризиків, обміну інформацією та координації дій між органами влади та

правоохоронними структурами різних країн. З огляду на постійні зміни та складність фінансових ринків такий розвиток є необхідним для підвищення ефективності запобігання фінансовим злочинам і забезпечення стабільності глобальної економічної системи.

Список використаних джерел:

1. Гобела В. В., Леськів Г. З., Фляк В. М. Моделювання системи ризик-орієнтованого управління підприємством. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна*. 2023. № 2. С. 10–20. URL: <https://doi.org/10.32782/2311-844X/2023-2-2> (дата звернення: 10.04.2025).
2. Пісний В. Проведення судових експертиз та використання їх результатів під час розслідування легалізації (відмивання) майна, одержаного службовою особою у вигляді неправомірної вигоди. *Нове українське право*. 2023. № 6. С. 63–69. URL: <https://doi.org/10.51989/NUL.2023.6.9> (дата звернення: 10.04.2025).
3. Кириленко О. Оптимізація визначення категорії «фінансові ризики». *Молодий вчений*. 2024. № 1 (125). С. 114–120. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2024-1-125-23> (дата звернення: 10.04.2025).
4. Бондарчук В., Палковський Є. Методологія проведення судово-економічної експертизи з питань виявлення ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства. *Право і суспільство*. 2022. № 4. С. 387–393. URL: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2022.4.56> (дата звернення: 10.04.2025).
5. Сухацька І. Ю., Козін І. Ю., Батраченко Т. С., Єфімова І. В. Науково-практичний довідник з питань впровадження судових експертиз. Дніпро: Видавець Біла К. О., 2024. 196 с. URL: <http://212.1.86.13:8080/xmlui/handle/123456789/7193> (дата звернення: 10.04.2025).

6. Балдинюк В. Управління ризиками господарської діяльності підприємства та шляхи їх зниження. *Економіка та суспільство*. 2023. № 57. С. 1–8. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-1> (дата звернення: 10.04.2025).

7. Юдіна С., Мондрієвський С. Системний підхід до оцінки фінансових ризиків під час стратегічного управління. *Економіка та суспільство*. 2024. № 67. С. 1–8. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-54> (дата звернення: 10.04.2025).

8. Воронко Р. М., Воронко О. С., Чабанюк О. М., Чік М. Ю. Особливості судово-бухгалтерської експертизи та окремі питання її нормативно-правового регулювання. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2022. № 67. С. 13–20. URL: <https://doi.org/10.36477/2522-1205-2022-67-02> (дата звернення: 10.04.2025).

9. Ананьєва Ю. Методи ідентифікації та мінімізації фінансових ризиків в сучасному світовому економічному просторі. *Трансформаційна економіка*. 2023. Т. 4. № 04. С. 5–8. URL: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2023-4-1> (дата звернення: 10.04.2025).

10. Тацієнко В. Транснаціональне шахрайство та методика його розслідування. *Dictumfactum*. 2024. Т. 2. № 16. С. 362–369. URL: <https://doi.org/10.32703/2663-6352/2024-2-16-362-369> (дата звернення: 10.04.2025).

11. Томашук І., Томашук І. Управління фінансовими ризиками підприємства як складова забезпечення сталого функціонування суб'єкта економіки. *Економіка та суспільство*. 2022. № 39. С. 1–11. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-64> (дата звернення: 10.04.2025).

12. Шикун В., Булик Д. Фінансове шахрайство на підприємствах та методи його запобігання. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2023. № 1 (33). С. 70–79. URL: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2023-01-70-79> (дата звернення: 10.04.2025).

13. Іванков В. Модифікація інструментів судової економічної експертизи фінансового шахрайства. *Економіка та суспільство*. 2023. № 53. С. 2–7. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-75> (дата звернення: 10.04.2025).

14. Амеліна А. С. Значення судово-економічної експертизи при розслідуванні кримінальних правопорушень у сфері оподаткування. *Вісник Луганського навчально-наукового інституту імені Е.О. Дідоренка*. 2023. № 4. С. 241–251. URL: <https://doi.org/10.33766/2786-9156.104.241-251> (дата звернення: 10.04.2025).

15. Філіпенко Н., Лукашевич С., Іванович А. Інноваційні підходи та інформаційні технології у судово-експертній діяльності. *Судова експертиза*. 2025. № 1. С. 102–111. URL: <https://doi.org/10.32782/forensic.science.2025.1.14> (дата звернення: 10.04.2025).

References:

1. Hobela V. V., Leskiv H. Z., Fliak V. M. (2023) Modeliuvannia systemy ryzyk-oriientovanoho upravlinnia pidpriemstvom [Modeling a risk-oriented enterprise management system]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikhsprav. Serii ekonomichna*, no. 2, pp. 10–20. Available at: <https://doi.org/10.32782/2311-844X/2023-2-2> (accessed April 10, 2025).

2. Pisnyi V. (2023) Provedenniasudovykheksperytz ta vykorystannia yikhrezultativ pid chas rozsliduvannialehalizatsii (vidmyvannia) maina, oderzhanohosluzhbovoiuousoboii u vyhliadinepravymirnoivuhody [Conducting forensicexaminations and using their results during the investigation of moneylaundering]. *Noveukrainskepravo*, no. 6, pp. 63–69. Available at: <https://doi.org/10.51989/NUL.2023.6.9> (accessed April 10, 2025).

3. Kyrylenko O. (2024) Optyimizatsiiavyznachenniakatehorii “finansoviryzyky” [Optimization of the definition of the category "financial risks"]. *Molodyivchenyi*, no. 1(125), pp. 114–120. Available at: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2024-1-125-23> (accessed April 10, 2025).

4. Bondarchuk V., PalkovskyYe. (2022) Metodolohiiaprovedenniasudovo-ekonomichnoieksperytyzy z pytan vyivlennia oznakdiij z prykhovuvanniabankrutstva, fiktyvnohobankrutstvachydovedennia do bankrutstva [Methodology for conducting economic forensic examination on concealment or false bankruptcy]. *Pravo i suspilstvo*, no. 4, pp. 387–393. Available at: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2022.4.56> (accessed April 10, 2025).
5. Sukhatska I. Yu., Kozin I. Yu., Batrachenko T. S., Yefimova I. V. (2024) Naukovo-praktychnyidovidnyk z pytan vprovadzhenniasudovykheksperytyz [Scientific and practical guide on the implementation of forensicexaminations]. Dnipro: VydavetsBila K. O., 196 p. Available at: <http://212.1.86.13:8080/xmlui/handle/123456789/7193> (accessed April 10, 2025). (in Ukrainian)
6. Baldyniuk V. (2023) Upravlinnia ryzykamyhospodarskoi diialnosti pidpryiemstva ta shliakhyyikhznyzhennia [Management of business risks and ways to reduce them]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 57, pp. 1–8. Available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-1> (accessed April 10, 2025).
7. Yudina S., Mondriievskyi S. (2024) Systemnyi pidkhyd do otsinkyfinansovyykhryzykiv pid chas stratehichnoho upravlinnia [Systematic approach to financial risk assessment during strategic management]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 67, pp. 1–8. Available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-54> (accessed April 10, 2025).
8. Voronko R. M., Voronko O. S., Chabaniuk O. M., Chik M. Yu. (2022) Osoblyvosti sudovo-bukhhalterskoieksperytyzy ta okremipytanniayiinormatyvno-pravovohorehuliuivannia [Features of forensic accounting and its legal regulation]. *Visnyk Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, no. 67, pp. 13–20. Available at: <https://doi.org/10.36477/2522-1205-2022-67-02> (accessed April 10, 2025).
9. Ananieva Yu. (2023) Metodyidentyfikatsii ta minimalizatsiifinansovyykhryzykiv v

suchasnomusvitovomuekonomichnomuprostori [Methods of identifying and minimizing financial risks in the modern global economy]. *Transformatsiina ekonomika*, vol. 4, no. 4, pp. 5–8. Available at: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2023-4-1> (accessed April 10, 2025).

10. Tatsiienko V. (2024) Transnatsionalneshakhraistvo ta metodyka yoho rozsliduvannia [Transnational fraud and methodology of its investigation]. *Dictumfactum*, vol. 2, no. 16, pp. 362–369. Available at: <https://doi.org/10.32703/2663-6352/2024-2-16-362-369> (accessed April 10, 2025).

11. Tomashuk I., Tomashuk I. (2022) Upravlinnia finansovymyryzykamypidpriemstva yak skladova zabezpechennia stalohofunktsionuvanniasubiekta ekonomiky [Enterprise financial risk management as a component of sustainable economic functioning]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 39, pp. 1–11. Available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-64> (accessed April 10, 2025).

12. Shykun V., Bulik D. (2023) Finansoveshakhraistvo na pidpriemstvakh ta metody yoho zapobihannia [Financial fraud in enterprises and prevention methods]. *Ekonomichnyi chasopys Volynskoho natsionalnoho universytetu imeni LesiUkrainky*, no. 1(33), pp. 70–79. Available at: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2023-01-70-79> (accessed April 10, 2025).

13. Ivankov V. (2023) Modyfikatsiiainstrumentivsudovoiekonomichnoieksperytyfinansovohoshakhraistva [Modification of tools of forensic economic expertise of financial fraud]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 53, pp. 2–7. Available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-75> (accessed April 10, 2025).

14. Amelina A. S. (2023) Znacheniasudovo-ekonomichnoieksperytypryrozsliduvannikryminalnykh pravoporushen u sferiopodatkuvannia [The importance of forensic economic expertise in taxcrimeinvestigation]. *Visnyk Luhanskohonavchalno-naukovohoinstitutu imeni E. O. Didorenka*, no. 4, pp. 241–251. Available at: <https://doi.org/10.33766/2786-9156.104.241-251> (accessed April 10, 2025).

15. Filipenko N., Lukashevych S., Ivanovych A. (2025) Innovatsiini pidkhody ta informatsiini tekhnolohii u sudovo-ekspertnii diialnosti [Innovative approaches and information technologies in forensic expertise]. *Sudovaekspertyza*, no. 1, pp. 102–111. Available at: <https://doi.org/10.32782/forensic.science.2025.1.14> (accessed April 10, 2025).